

УДК 373.3

ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я ЯК ПЕДАГОГІЧНА КАТЕГОРІЯ

Матвієнко О.В., Мороз Д.В.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

Визначено актуальність проблеми формування ціннісного ставлення до здоров'я в сучасному суспільстві. Охарактеризовано значення поняття «здоров'я», як феномен, що інтегрує чотири його складові. Визначено сутність поняття «цінність», що є складником мотиваційної сфери особистості. Розкрито значення поняття «ставлення», яке визначає діяльність і поведінку особистості. Визначено поняття «ставлення до здоров'я» та «ціннісне ставлення до здоров'я», що характеризується через його три складові: когнітивний, ціннісно-мотиваційний, діяльнісно-поведінковий компоненти. Охарактеризовано критерії компонентів ціннісного ставлення до здоров'я та визначено рівні його сформованості.

Ключові слова: здоров'я, валеологічне виховання, цінність, ставлення, ціннісне ставлення до здоров'я, молодший шкільний вік.

Постановка проблеми. Здоров'я людей належить до числа глобальних проблем, тобто тих, що мають життєво важливе значення для всього людства. На сучасному етапі розвитку суспільства чітко проглядається тенденція перегляду людських цінностей, з яких на перший план виходить одна з найактуальніших і найважливіших цінностей людини – її особисте здоров'я.

Здоров'я дітей і підлітків є одним з найважливіших показників, що визначають потенціал країни (економічний, інтелектуальний, культурний), а також є однією з характеристик національної безпеки. В умовах нестабільності соціально-економічного і політичного життя країни все частіше і частіше піднімається питання про оздоровлення нації, збереження і зміцнення здоров'я дітей та молоді, що є одним з першочергових завдань розвитку нашої держави. Нині важливим завданням системи освіти є навчання підростаючого покоління відповідального ставлення до здоров'я як до найвищої суспільної та індивідуальної цінності. Як ніколи актуальною залишається проблема збереження і зміцнення здоров'я з раннього віку,

у вирішенні якої значна роль відводиться школі як соціальному інституту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема здоров'я людини в числі першочергових і життєво-важливих потреб завжди привертала увагу багатьох вчених і фахівців. Психолого-педагогічні та соціальні аспекти виховання здорового способу життя дітей і молоді у своїх дослідженнях охарактеризували О. Безпалько, А. Голобородько, А. Гречишкіної, М. Кобринського, І. Кона, С. Кондратюк, В. Кузьменко, В. Оржеховської, Л. Татарникової, В. Колбанов, В. Зайцев, С. Попов та інших. Зміст і методи виховання здорового способу життя школярів різних вікових груп досліджувались Т. Бойченко, Г. Власюк, С. Кириленко, Т. Кириченко, С. Лапаєнко, А. Свистьєвим, С. Свириденко, С. Страшком, І. Чорнобаєм, С. Юрочкіною. Різним аспектам формування здоров'я й здорового способу життя, валеологічному вихованню дітей та молоді присвятили свої дослідження С. Волкова, В. Горащук, О. Дубогай, О. Жабокрицька, С. Жевага, С. Закопайло, М. Зубалій, О. Киричук, О. Команєва, А. Конох, Г. Кривошеєва, І. Петренко, С. Свириденко,

А. Скоробогатов, С. Страшко, В. Сухіна, І. Суцєва, А. Турчак, Н. Хоменко, А. Царенко, В. Язловецький, Г. Яцук та ін. Проблеми позашкільної освіти та валеологічного виховання відображено у працях В. Вербицького, М. Гончаренко, Л. Ковбасенко, Р. Науменко, Г. Пустовіта, В. Редіної, А. Сиротенка, Т. Суцєнко та інших.

Аналіз психолого-педагогічної, валеологічної літератури та літератури з фізіології (Л. Виготський, М. Безруких, В. Давидов, О. Данилова, Л. Дихан, С. Ефімова, О. Леонтєв, Л. Фрідман, Н. Щуркова, Д. Ельконін та ін.) свідчить про актуальність педагогічної потреби формування ціннісного ставлення до здоров'я у дітей молодшого шкільного віку, у зв'язку з психологічними і фізичними особливостями даного вікового періоду. Саме в цьому віці закладається майбутній потенціал здоров'я, це найважливіший час для валеологічного виховання особистості. Сенситивні особливості розвитку дітей молодшого шкільного віку є важливими передумовами для формування їх культури здоров'я, а саме ціннісного ставлення до нього.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В Україні переважна більшість населення характеризується низьким рівнем знань щодо фундаментальних законів раціонального формування, збереження і зміцнення власного здоров'я впродовж життя, зневажливим й нерідко безвідповідальним ставленням до нього, спостерігається прогресуюча деградація здоров'я населення, особливо дитячого. Практика свідчить, що 30% сучасних учнів початкових класів мають хронічні захворювання, кількість яких збільшується до закінчення школи. Майже 90% випускників шкіл мають різні відхилення у стані здоров'я; у 80% спостерігається порушення постави, у 45% – короткозорість, у 40% – порушення серцево-судинної системи та нервово-психічні відхилення. Після Чорнобильської трагедії загальний стан здоров'я дітей погіршився, під загрозою знаходиться майбутнє генофонду нації. Ситуація ускладнюється ще й тим, що водночас з екологічною кризою країна перебуває в економічно-політичній кризі [3, с. 8-9].

Сьогодні набуває сили усвідомлення того, що поряд із формуванням моральних, світоглядних, інтелектуальних, творчих властивостей школяра, позитивного світосприймання довкілля, виникає необхідність виховання індивідуального здоров'я особистості. Перед сучасною школою постає завдання виховувати покоління, здатне ціннісно, свідомо ставитися до себе, нести особисту відповідальність за своє життя і здоров'я, спроможне подбати про себе, про внутрішню гармонію своїх біологічних, тілесних та вищих духовних начал [12].

Відомим є той факт, що здоров'я, закладене у дитинстві, визначає здоров'я у старші періоди життя людини, те саме можна сказати і про виховання ставлення до нього, систему пріоритетів і переконань особистості. Тематика багатьох наукових досліджень доводить, що проблема здоров'я підрастаючого покоління не втрачає з часом своєї актуальності, а набуває характеру глобалізації. Серед найбільш відомих розробників питань культури здоров'я, формування навичок здорового способу життя, екологічної освіти

у вітчизняній педагогіці слід назвати В. Бобрицьку, О. Вакуленко, В. Вербицького, Т. Воронцову, В. Горащука, С. Кириленко, Л. Лук'янову, С. Омельченко, В. Оржиховську, Г. Пустовіта, С. Свириденко, С. Страшка, Л. Суцєнко, Т. Федорченко. Водночас аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури, незважаючи на досить вагомий результати наукових пошуків у галузі формування ставлення до здоров'я, свідчить про недостатність теоретичного і практичного опрацювання даної проблеми, існування педагогічних протиріч між потенційними можливостями дітей молодшого шкільного віку і станом виховної практики, відсутністю методики цілеспрямованого валеологічного виховання дітей молодшого шкільного віку. Поза увагою науковців залишилося теоретико-методологічне обґрунтування даного процесу, розкриття важливих аспектів теоретичних і методичних основ формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів початкових класів.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення сутності поняття ціннісне ставлення до здоров'я, його компонентів та критеріїв сформованості.

Виклад основного матеріалу. Поняття здоров'я має широкий інтегральний зміст і є дуже складною для визначення категорією, що характеризує результат взаємодії індивіда та довкілля (умов його існування), головних мотивів його життєдіяльності та світосприйняття в цілому. Пояснити сутність здоров'я складніше, ніж сутність хвороби. Саме тому однозначного, прийнятного для всіх визначення поняття «здоров'я» поки що не існує. Світова наука розробила цілісний погляд на здоров'я як феномен, що інтегрує принаймні чотири його сфери або складові – фізичну, психічну (розумову), соціальну (суспільну) і духовну. Всі ці складові невід'ємні одна від одної, вони тісно взаємопов'язані і саме разом, у сукупності визначають стан здоров'я людини. Здоров'я включає не тільки відсутність захворювання, хворобливого стану, фізичного дефекту, а й стан повного соціального, фізичного і психічного благополуччя. Здоров'я людини передбачає не лише її резистентні можливості, а й сукупність повноцінних проявів у різноманітних видах діяльності [15].

Актуальність проблеми стану здоров'я підрастаючого покоління робить категорію «здоров'я» категорією педагогічною і вирішувати її в освітній установі необхідно з педагогічних позицій виховання у дитини необхідних особистісних якостей, формування стійкої світоглядної позиції.

Валеологічне виховання – це процес формування ціннісно-орієнтованих установок особистості на здоров'я і здоровий спосіб життя, побудованих як невід'ємна частина життєвих цінностей і загальнокультурного світогляду, на основі знань про особисте здоров'я, здоровий спосіб життя, про шляхи збереження здоров'я, умінь і навичок збереження здоров'я, досвіду творчої діяльності, спрямованої на зміцнення здоров'я [4; 16].

Валеологічне виховання спрямоване на формування в учнів свідомого, дбайливого ставлення до здоров'я як найвищої людської цінності, як умови реалізації духовного, творчого і фізичного потенціалу особистості [3, с. 18].

На сьогодні цінності, виховання системи життєвих цінностей і ціннісних ставлень особистості знаходяться в зоні першочергової уваги педагогів. У психологічній літературі існують різні погляди стосовно сутності поняття цінність. В. Бобрицька виокремлює сутнісні характеристики даного поняття, як складника мотиваційної сфери особистості, цінність є те, що задовольняє інтереси і потреби особистості [3].

Вивчаючи розвиток ціннісних уявлень учнів, В. Орлов [14] з'ясував, що С. Анісімова та В. Діденко визначають цінність як критерій і способи оцінки значущості об'єкта, виражені в моральних принципах, нормах, ідеалах, установках, цілях.

У своїх дослідженнях Н. Лещенко [9] зазначає, що цінності у роботах В. Андрущенко, Л. Губерського, І. Надольного характеризуються як сутності універсалії людини, загальнолюдські властивості її ставлення до світу. У поглядах Ю. Шайгородського виділяє три підходи до тлумачення поняття цінності: визначення останніх як серцевини людського світогляду; використання поняття на позначення ідеалу особистості та для характеристики рівня значущості навколишніх об'єктів. Психологи І. Бех, С. Кулачківська, С. Ладивір, Т. Пироженко та ін. досліджують взаємозв'язок категорії «цінність» із процесом розвитку, життєдіяльності та поведінки особистості. Т. Бутківська, М. Головатий, А. Ручка, представники соціології, тлумачать цінність як інструмент взаємозв'язку між інтересами, потребами, світоглядом особистості та її діяльністю. На їхню думку, вказує Н. Лещенко [9], змістові характеристики аксіокатегорій обумовлюються внутрішніми властивостями їхніх носіїв, їхньою мотиваційною сферою. Тож, ціннісні орієнтації особистості трактуються як система її ставлень до світу, інших людей та самої себе.

Проблемі формування ціннісних ставлень особистості присвятили свої дослідження фахівці різних напрямів: психологи, педагоги, соціологи, філософи тощо. О. Лазурський, В. М'ясищев, О. Леонтьєв, К. Абульханова-Славська, О. Здравомислов, В. Тугарінов, О. Асмолов, С. Рубінштейн, А. Маслоу та ін. зробили значний внесок у розробку психічного феномену «ціннісне ставлення», дослідивши теоретичні положення, які стосуються механізмів та закономірностей формування ставлень і мотивацій особистості.

Як зазначає В. М'ясищев, ставлення визначають діяльність і поведінку особистості [13, с. 207], тобто ставлення до здоров'я впливає на спосіб життя учнів. Він конкретизував поняття ставлення як «...потенціал, що виявляється у свідомій активній вибірковості переживань і вчинків людини, які ґрунтуються на її індивідуальному, соціальному досвіді» [13, с. 344].

О. Єжова у своїх дослідженнях дає таке визначення ставленню: ставлення – це система індивідуальних, вибіркових, свідомих зв'язків особистості з дійсністю, що відображають взаємозалежність потреб особистості з предметами, об'єктами та явищами навколишнього світу й утворюються на основі життєвого досвіду з врахуванням перспективи [5].

У роботах психолого-педагогічного напрямку можна виділити кілька підходів до визначення поняття «ставлення до здоров'я». Основним, на

нашу думку є визначення, за якого ставлення до здоров'я характеризують через його складові (когнітивний, ціннісно-мотиваційний, діяльнісно-поведінковий компоненти). Так, ставлення до здоров'я в роботі О. Масалової визначається як системне і динамічне особистісне утворення, що зумовлене певним рівнем спеціальних знань, наявністю соціально-духовних цінностей, накопичених внаслідок освіти та самоосвіти, виховання й самовиховання, мотиваційно-ціннісної орієнтації, які мають втілення у практичній життєдіяльності [11]. На думку С. Белової ставлення до здоров'я – це складна, інтегративна якість особистості, сутність якої міститься: у сприйнятті та розумінні здоров'я як стану рівноваги між біологічними, соціальними, фізичними, психоемоційними можливостями людини і постійно змінними умовами довкілля, видами діяльності, в емоційній виразності цього ставлення, у реалізації розуміння та сприйняття здоров'я в конкретних вчинках і діях [2]. У роботах І. Журавльової ставлення до здоров'я визначається як оцінка власного здоров'я на основі знань, що має особистість, усвідомлення значення здоров'я, а також дії, що спрямовані на зміни стану здоров'я [8]. Як складне новоутворення визначає ціннісне ставлення до власного здоров'я у дітей старшого дошкільного віку Т. Андрущенко, що характеризується наявністю в особистості необхідних знань про основи здоров'я, мотивації щодо його збереження, усвідомлення цінності здоров'я, навичок здорового способу життя [1].

Є. Малолетко пояснює ціннісне ставлення дітей та підлітків до здоров'я як систему індивідуальних, вибіркових зв'язків особистості з різноманітними явищами навколишньої дійсності, що сприяють або загрожують здоров'ю, зумовлені внутрішніми та зовнішніми факторами, засновані на знаннях, потребах, що проявляється у здоров'язбережувальній поведінці [10].

О. Єжова у своєму дослідженні визначає ціннісне ставлення до здоров'я, як системне й динамічне психічне утворення особистості, що формується на основі ціннісно-мотиваційної сфери та сукупності знань про здоров'я, яке відображається у свідомо обраному способі життя [7].

Отже, як інтегративна властивість особистості ціннісне ставлення до здоров'я структурується на когнітивний, ціннісно-мотиваційний та діяльнісно-поведінковий компоненти. Кожному з них відповідає критерій: знання, ціннісні орієнтації, вчинки, що впливають на здоров'я людини.

Формування будь-якого психічного утворення вимагає певних знань, що усвідомлені особистістю. Тільки спираючись на знання, можна здійснювати вплив на ціннісно-мотиваційний, а значить і на поведінково-діяльнісний компоненти ставлення до здоров'я, проводити дієву здоров'яформувальну діяльність в навчальних закладах. Для когнітивного компонента ціннісного ставлення до здоров'я властивим є сукупність знань про складові здоров'я (фізичне, психічне, соціальне і духовне здоров'я особистості) і про здоров'я в цілому, організм людини, про фактори, які впливають на самопочуття та здоров'я людини (як позитивно, так і негативно), про елементи здорового способу життя, вміння застосовувати ці знання у процесі своєї життєдіяльності, сформованість чи відсут-

ність пізнавального інтересу до проблем здоров'я, адекватність самооцінки здоров'я на основі тих уявлень і знань, які має учень [6].

Ціннісно-мотиваційний компонент стосується системи цінностей особистості і мотивації її життєдіяльності. Характеризується місцем здоров'я серед інших особистісних цінностей, переживаннями й почуттями людини щодо стану власного здоров'я, особливостями мотивації на здоровий спосіб життя. Важливим показником цього критерію виступає сформованість потреби особистості до збереження, зміцнення і формування власного здоров'я та здоров'я оточуючих, особистісні спонуки, мотиви, що формують спосіб життя та діяльність щодо збереження і зміцнення здоров'я учня [6].

Формування ціннісного ставлення до здоров'я можливе лише за умови постійної здоров'яспрямованої діяльності особистості. Даний критерій дозволяє визначати відповідність вчинків особистості складовим здорового способу життя, простежувати рівень саморегуляції її вчинків стосовно збереження і зміцнення свого здоров'я, визначати ступінь відповідальності особистості за власну поведінку щодо збереження і зміцнення свого здоров'я та здоров'я інших в побуті, навчанні, професійній діяльності, виявляти вміння і навички, які спрямовані на збереження і зміцнення здоров'я [6].

У визначенні рівнів сформованості ціннісного ставлення до здоров'я погодимось з думкою О. Єжової, що оскільки ціннісне ставлення до здоров'я є динамічним утворенням особистості, у процесі його формування спостерігаються рівні: низький, нижчий за середній, середній, вищий за середній та високий [5].

Високий рівень сформованості компонентів ціннісного ставлення до здоров'я свідчить про: чітке розуміння сутності здоров'я як інтегративного феномена, складових здоров'я, фізичного і психічного розвитку, основ життєдіяльності організму людини, які необхідні для усвідомлення необхідності ведення здорового способу життя, значний інтерес до проблематики здоров'я людини, самостійний пошук інформації, яка стосується збереження здоров'я, адекватну самооцінку здоров'я, провідне місце здоров'я в ієрархії життєвих цінностей особистості, усвідомлення значення здорового способу життя, здоров'я та його залежності від дій самої людини, позитивну мотивацію на дотримання здорового способу життя, сформовану потребу у збереженні і зміцненні власного здоров'я [5].

Рівень сформованості компонентів ціннісного ставлення до здоров'я вище середнього характеризується: добрими знаннями про основи фізичного, психічного, соціального, духовного здоров'я, здоровий спосіб життя, життєдіяльність організму, стійким інтересом до питань збереження і зміцнення здоров'я, адекватною самооцінкою здоров'я, усвідомленням необхідності збереження здоров'я і сформованою мотивацією на здоровий спосіб життя, недостатньо вираженою потребою у збереженні здоров'я [5].

Середній рівень сформованості компонентів ціннісного ставлення до здоров'я забезпечується:

основними знаннями про здоров'я та його складові, здоровий спосіб життя, життєдіяльність організму, ситуативним інтересом до питань збереження і зміцнення здоров'я, адекватною або дещо завищеною самооцінкою здоров'я, дотриманням норм і правил здорового способу життя у більшості випадків [5].

Рівень нижче за середній сформованості компонентів ціннісного ставлення до здоров'я проявляється здебільшого мозаїчним характером знань про здоров'я та його складові, здоровий спосіб життя, життєдіяльність організму, відсутністю або слабким інтересом до проблем здоров'я, неадекватною самооцінкою здоров'я, частим порушенням норм і правил здорового способу життя [5].

Для низького рівня сформованості компонентів ціннісного ставлення до здоров'я характерно: відсутність інтересу до проблем збереження здоров'я, фрагменти знань щодо основ здоров'я та життєдіяльності організму, які учень називає за допомогою вчителя, як правило, неадекватна оцінка власного здоров'я [5].

Висновки і пропозиції. Перспектива успішного становлення української нації пов'язана з пошуком оптимальних шляхів розв'язання проблеми збереження та зміцнення здоров'я населення. Виконуючи суспільні функції навчання й виховання дитини, сучасна освіта вимагає змін акцентів у вихованні молоді. Нині важливим завданням системи освіти є навчання підростаючого покоління відповідального ставлення до здоров'я як до найвищої суспільної та індивідуальної цінності. Пріоритетного значення набуває завдання збереження і зміцнення індивідуально-особистісного здоров'я людини. Набуває актуальності проблема формування ціннісного ставлення до здоров'я учнівської молоді, що передбачає усвідомлення особистістю здоров'я як найважливішої цінності для людини, сприяє вибору учнем такої стратегії поведінки та способу життя, які забезпечать збереження й зміцнення його здоров'я.

В основу нашого дослідження покладена психологічна ідея, яка розглядає ставлення як структурні утворення особистості, а саму особистість як систему ставлень. Під ціннісним ставленням до здоров'я ми розуміємо системне й динамічне психічне утворення особистості, що формується на основі ціннісно-мотиваційної сфери та сукупності знань про здоров'я, яке відображається у свідомо обраному способі життя. Ціннісне ставлення до здоров'я формується у процесі становлення особистості як цілісної системи, пов'язаної з усвідомленням свого місця, ролі, функцій у професійній діяльності, у суспільстві, у колективі. У складі ціннісного ставлення до здоров'я виокремлюють компоненти: когнітивний (знання), ціннісно-мотиваційний (ціннісні орієнтації) та діяльно-поведінковий (вчинки, що впливають на здоров'я). Оскільки ціннісне ставлення до здоров'я є динамічним утворенням особистості, і у процесі його формування спостерігаються рівні: низький, нижчий за середній, середній, вищий за середній та високий.

Список літератури:

1. Андрущенко Т.К. Формування ціннісного ставлення до власного здоров'я в дітей старшого дошкільного віку: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Андрущенко Тетяна Костянтинівна. – Переяслав-Хмельницький, 2007. – 268 с.
2. Белова С.Н. Формирование ценностного отношения к здоровью у девочек-подростков: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Белова Светлана Николаевна. – Курск, 2002. – 215 с.
3. Бобрицька В.І. Валеологія: навальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти. Частина 1 / В.І. Бобрицька. – Полтава: Поліграфічний центр «Скайтек», 2000. – 146 с.
4. Волков В.Н. Теория и практика валеологического воспитания личности учащихся в образовательных учреждениях нового типа: дисс. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / В.Н. Волков. – Коломна, 2000. – 331 с.
5. Єжова О.О. Визначення рівня сформованості ціннісного ставлення до здоров'я в учнівської молоді / О.О. Єжова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2010. – № 5(7). – С. 155-164.
6. Єжова О.О. Критеріальний підхід до оцінки рівня сформованості ціннісного ставлення до здоров'я учнівської молоді / О.О. Єжова // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. Збірник наукових праць. – 2010. – Випуск 14, книга II. – С. 311-322.
7. Єжова О.О. Формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів професійно-технічних навчальних закладів: монографія / Єжова Ольга. – Суми, 2011. – 412 с.
8. Журавлева И.В. Отношение к здоровью как социокультурный феномен: дис. ... доктора социол. наук: 22.00.04 / Журавлева Ирина Владимировна. – М., 2005. – 434 с.
9. Лещенко Н.А. Цінність як предмет сучасного наукового дискурсу / Н.А. Лещенко // Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету: Збірник наукових праць звітно-наукової конференції викладачів університету за 2011 рік, 9-10 лютого 2012 року. Частина 2 / Укл. Г.І. Волинка, О.В. Уваркіна, О.П. Симоненко, О.П. Ємельянова. – К.: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2012. – С. 22-23.
10. Малолетко Э.А. Воспитание ценностного отношения детей и подростков к здоровью в оздоровительно-образовательном процессе / Э.А. Малолетко // Вестник ЮУрГУ. – 2010. – № 23. – С. 138-143.
11. Масалова О.Ю. Типологические особенности ценностного отношения личности женщины зрелого возраста к здоровью / О.Ю. Масалова // Педагогическое образование и наука. – 2007. – № 5. – С. 36-38.
12. Мороз Д.В. Теоретичні аспекти здоров'яформувальної діяльності у початковій школі / Д.В. Мороз // Формування державної освітньої політики: філософські, теоретичні та прикладні аспекти / за ред. В.П. Андрущенка; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. – Тематичний випуск: збірник наукових статей. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2016. – С. 198-204.
13. М'ясищев В.Н. Психология отношений: избранные психологические труды / В.Н. М'ясищев [под ред. А.А. Бодалева]. – М.: Институт практической психологии; Воронеж: МОДЭК, 1995. – 356 с. – (Серия «Психологи Отечества»).
14. Орлов Валерій. Розвиток ціннісних уявлень учнів сучасної професійної школи про успіх на ринку праці / Валерій Орлов // Освіта для сучасності= Edukacja dla współczesności: зб. наук. пр.: у 2 т. / Мін-во освіти і науки України, НАПН України, НПУ імені М.П. Драгоманова, Комітет педагогічних наук Польської академії наук, Наукове товариство «Польща-Україна», Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи; редкол.: В. Кремень (голова), В. Андрущенко, Н. Ничкало, Ф. Шльосек (заст. голови); Л. Лук'янова, Л. Макаренко, О. Падалка [та ін.] (члени редколегії). – Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – Т. 1. – С. 414-421.
15. Сущева І.В. Формування здорового способу життя гімназистів 1-3 класів у навчально-виховному процесі: автореф. дис. на здобуття наукового ступеню канд. пед. наук: спец. 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / І.В. Сущева. – Київ, 2003. – 19 с.
16. Татарникова Л.Г. Педагогическая валеология: Генезис. – Тенденции развития / Л.Г. Татарникова. – СПб.: РЕТРОС, 1995. – 348 с.

Матвиенко Е.В., Мороз Д.В.

Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова

ЦЕННОСТНОЕ ОТНОШЕНИЕ К ЗДОРОВЬЮ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ КАТЕГОРИЯ

Аннотация

Определено актуальность проблемы формирования ценностного отношения к здоровью в современном обществе. Охарактеризовано значение понятия «здоровье», как феномен, интегрирующий четыре его составляющие. Определена сущность понятия «ценность», которое является частью мотивационной сферы личности. Раскрыто значение понятия «отношение», определяющее деятельность и поведение личности. Определено понятие «отношение к здоровью» и «ценностное отношение к здоровью», что характеризуется через его три составляющие: когнитивный, ценностно-мотивационный, деятельностно-поведенческий компоненты. Охарактеризованы критерии компонентов ценностного отношения к здоровью и определены уровни его сформированности.

Ключевые слова: здоровье, валеологическое воспитание, ценность, отношение, ценностное отношение к здоровью, младший школьный возраст.

Matvienko O.V., Moroz D.V.

National Pedagogical Dragomanov University

VALUE ATTITUDE TO HEALTH AS A PEDAGOGICAL CATEGORY

Summary

In the article is determined the urgency of the problem of formation a value attitude to health in a modern society. The meaning of the concept of «health» is described as a phenomenon that integrates its four components. The essence of the concept of «value» is determined, which is a component of the person's motivational sphere. The meaning of the concept of «attitude» is revealed, which determines the activity and behavior of the personality. The concepts of «attitude to health» and «value attitude to health» are defined, which is characterized by its three components: cognitive, value-motivational, activity-behavioral components. The criteria of components of value attitude towards health are characterized and levels of its formation are determined.

Keywords: health, valeological education, value, attitude, value attitude to health.